פריצותא גופא *אשה: בראשון שוחטין עליה בפני עצמה ובשני עושין אותה טפילה לאחרים *דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר *אשה: בשני שוחטין עליה בפני עצמה ואין צ"ל בראשון ר"ש אומר אשה: בראשון עושין אותה טפילה לאחרים, בשני אין שוחטין עליה כל עיקר במאי קמיפלגי רבי יהודה סבר °"במכסת נפשות" ואפילו נשים וכי תימא א"ה אפילו בשני נמי, כתיב °"חטאו ישא האיש ההוא" איש אין אשה לא, וכי תימא אי הכי אפילו טפילה נמי בשני לא, אהני "ככל חקת הפסח" לטפילה בעלמא ורבי יוסי מ"ט? דכתיב בראשון "במכסת נפשות" ואפילו אשה וכתיב בפסח שני °ונכרתה הנפש ההיא מישראל "נפש" = ואפילו נשים ואלא "חטאו ישא האיש ההוא" למעוטי מאי? למעוטי קטן מכרת ור"ש כתיב בראשון "איש" = איש אין אשה לא, וכי תימא אי הכי אפילו טפילה נמי לא, אהני ליה "במכסת נפשות" לטפילה, וכ"ת אפילו בשני נמי, מיעט רחמנא בשני דכתיב "חטאו ישא האיש" איש אין אשה לא, ממאי קממעיט ליה אי מחיוב, השתא בראשון לא בשני מיבעיא אלא לאו מטפילה, ומאי "איש" דקאמר ר"ש אי נימא °"ויקחו להם איש שה לבית אבות וגו'" ההוא מיבעי ליה לכדרבי יצחק *דאמר "איש זוכה ואין קטן זוכה" ואלא °מאיש לפי אכלו, הא מדר' יוסי סבר לה כר' שמעון, רבי שמעון נמי סבר לה כר' יוסי והוא מיבעי ליה דשוחטין את הפסח על היחיד? אמר לך אם כן נכתוב רחמנא "לפי אכלו" מאי "איש" שמעת מינה תרתי. כמאן אזלא הא דאמר רבי אלעזר *"אשה בראשון = חובה ובשני = רשות ודוחה את השבת" אי רשות אמאי דוחה את השבת, אלא אימא "בשני רשות ובראשון חובה ודוחה את השבת", כמאן? כרבי יהודה. א"ר יעקב א"ר יוחנן *אין עושין חבורה שכולה גרים שמא ידקדקו בו ויביאוהו לידי פסול: ת"ר *פסח ומצה ומרור: בראשון חובה מכאן ואילך רשות ר' שמעון אומר באנשים חובה ובנשים רשות אהייא קאי? אילימא אפסח, *פסח כל שבעה מי איכא ואלא אמצה ומרור, אימא סיפא ר"ש אומר באנשים חובה ובנשים רשות (א) וכי לית ליה לרבי שמעון הא *דאמר רבי אלעזר "נשים חייבות באכילת מצה דבר תורה שנאמר °לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות" = כל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה' והני נשים הואיל וישנן בבל תאכל חמץ ישנן בקום אכול מצה" אלא אימא פסח מצה ומרור בראשון חובה מכאן ואילך רשות ר' שמעון אומר פסח באנשים = חובה, בנשים = רשות: **מתני'** *אונן טובל ואוכל את פסחו לערב אבל לא בקדשים. השומע על מתו והמלקט

עבדים וקטנים משום פריצותא · דמשכב זכור: **אין שוחטין עליה כל עיקר** · ואפי' טפילה דלא שייכא ביה מידי ואי אכלה ביה הוה פסח נאכל שלא למנויו וה"ה לעבדים דאין אוכלין בו, וכי אכלי עבדים ונשים בראשון שהן רשות בו אבל בשני לא, דאפי' מרשות אימעוט כדלקמן: **במכסת נפשות** · מדלא כתב אנשים אפי' אשה במשמע: **כתיב בשני חטאו ישא האיש ההוא** · והכי משמע ליה קרא "והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח" = ראשון, "ונכרת"ה כי קרבן ה'" כו' "כי" לשון שימוש אי כשקרבן ה' לא הקריב במועדו בשני "חטאו ישא" *והכי דריש בפרק מי שהיה טמא (לקמן צג.) אליבא דר"י אע"ג "קרבן ה' לא הקריב במועדו" בשני "חטאו ישא": **וכתיב בשני ונכרתה הנפש ההיא** · דאע"ג דאראשון קאי מיהו "כי קרבן ה'" אשני קאי וכדמפרשינן וגמרינן בה כרת לקמן (שם) האי "חטאו ישא" מחטאו חטאו דמברך את השם דכתיב ביה "את ה' הוא מגדף ונכרת וגו'" והוי כמאן דכתיב נפש בגופיה: **ואלא האיש** · דגבי פסח מאי עביד ליה ליכתוב "חטאו ישא" ותו לא: **כתיב בראשון איש** · לקמן בעי מאי "איש" כתיב בראשון: **איש זוכה** · לאחרים בלקיחתו אם לקח מקח לצורך אחרים או קיבל מתנה לשם אחרים כדכתיב "ויקחו איש שה לבית אבות" ואין קטן זוכה דאין נעשה שליח: **אלא מאיש לפי אכלו** · דריש ליה למעוטי אשה: **והא מדר' יוסי סבר לה כר"ש** · דאין שוחטין פסח בבמת יחיד מ"לא תוכל לזבח": **ר"ש נמי סבר לה כר' יוסי** · דיליף "מאיש לפי אכלו" ששוחטין פסח על היחיד דאי לא ס"ל כוותיה ממאי דהאי "באחד" לדרשה דידיה אתא הא טפי משמע שפיר כר"י דאין שוחטין על היחיד: **לפי אכלו** · בלאו "איש" נמי נפקא לן מלשון יחיד דשוחטין פסח על היחיד, והאיש דרשינן ליה למעוטי אשה: **רשות ודוחה את השבת** · בתמיה: **ידקדקו בו** · משום שאינן בני תורה יחמירו עליו לדקדק ויפסילוהו על חנם: **הכי גרסינן תנו רבנן פסח מצה ומרור בראשון חובה כו'** · בראשון לילה הראשון: **אילימא קאי** · "מכאן ואילך רשות" דתנא קמא, אי נימא אפסח, פסח כל שבעה מי איכא: **ואלא אמצה ומרור** · ועלה מהדר ר"ש אף בראשון דקאמרת = חובה, באנשים הוא דהויא אבל בנשים = רשות: **לית ליה לר"ש** · והא ליכא למימר דליהדר אמרור לחודיה דסתמא מצה ומרור בהדי הדדי כתיב "על מצות ומרורים" וכשם שנשים באכילת מצה = חובה הכי נמי במרור: **הואיל וישנן בבל תאכל חמץ** · דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה דכתיב (במדבר ה) "איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם וגו'": **אלא** · הכי קאמר פסח מצה ומרור בראשון חובה מכאן ואילך רשות, וקאי האי "מכאן ואילך" אמצה ומרור, ור"ש פליג אפסח דקאמרת בראשון = חובה, באנשים הוא דהוה חובה אבל בנשים = רשות ורבי שמעון לטעמיה: **מתני' אונן טובל ואוכל את פסחו לערב** · ואף על פי שעדיין לא נקבר דאין אנינות מן התורה אלא ביום שנאמר (ויקרא י) "הן היום הקריבו" ואני אונן ואכלתי חטאת היום, יום אסור לילה מותר וטבילה בעי וזו אחת מאחת עשרה מעלות דחומר בקודש (חגיגה דף כא:) האונן והמחוסר כפורים צריכין טבילה לקודש מתוך שנאסרו עד עכשיו בקדשים אצרכינהו רבנן טבילה ואף על פי שמחוסר כפורים טבל אתמול אבל לא יאכל אונן לערב בשאר קדשים דאסור אנינות לילה מדרבנן ולגבי פסח לא העמידו דבריהן במקום כרת: **השומע על מתו** · יום שמועה הוי אונן דרבנן: וכן

וכתיב בשני ונכרתה הנפש ההיא אפי' אשה · ולא נפקא לרבי יוסי אשה מככל חקת הפסח דמהתם מפיק ר"י טפילה דאי לאו הנפש ההיא ככל חקת הפסח לא הוה מוקמינן אלא לטפילה כר' יהודה ואיש למעוטי חובה הלכך גלי הנפש ההיא דלא ממעטינן אשה מאיש: **איש** ולא קטן · תימה אמאי איצטריך דהיכן מצינו שחייב קטן במצות וי"ל דאיצטריך לקטן שהגדיל בין שני פסחים דס"ד דחייב לעשות פסח שני קמ"ל דשני תשלומין דראשון הוא ובפרק מי שהיה טמא (לקמן דף צג.) משמע דנפקא לן מקרא אחרינא; ובפ' ד' מיתות (סנהדרין דף נד:) נמי קשה אמאי איצטריך איש פרט לקטן בבא על אשת איש, ועל אשת אביו, ועל הזכר, ועל הבהמה: **אי** נימא מאיש שה הא מיבעי ליה לכדר' יצחק כו' · תימה לר"י דבריש פ"ב דקדושין (דף מב.) משמע דמילתיה דרבי יצחק מאיש לפי אכלו נפקא ואומר ר"י דהתם משום דמאיש שה מפיק לשליחות דלא מצי מפיק שליחות מאיש לפי אכלו לכך נפקא דרבי יצחק מאיש לפי אכלו אבל תלמודא דהכא נפקא ליה שליחות מדרבי יהושע בן קרחה ולכך מוקי איש שה לכדרבי יצחק דמשמע דמיירי בזכיה טפי מאיש לפי אכלו: **איש** זוכה ואין קטן זוכה · תימה אמאי איצטריך קרא והא קי"ל דאין שליחות לקטן ובפ' קמא דבבא מציעא (דף יב.) מוכח דזכיה מטעם שליחות וכי תימא מהכא קי"ל דאין לו שליחות אכתי קשה אמאי איצטריך למעט דאינו זוכה הא אפילו לעצמו אין לו זכיה במציאתו אלא מפני דרכי שלום כדאמרינן בהניזקין (גיטין דף נט:) ויש לומר דדוקא מציאה אבל מתנה דדעת אחרת מקנה אותו עדיף כדמסיק בשנים אוחזין (ב"מ דף יב:) וכן בפרק התקבל (גיטין דף סה:) קאמרינן צרור וזורקו אגוז ונוטלו זוכה לעצמו אפי' לגבי קנין דאורייתא: **רבי** שמעון נמי סבר לה כרבי יוסי · תימה דילמא סבר לה כרבי יהודה ותרתי שמעת מינה כדאמרינן לעיל לרבי יהודה: **שמא** ידקדקו בו ויביאוהו לידי פסול · תימה דבעי למימר דגרים מדקדקים ביותר ודמי להא דאמרינן (חולין דף ד.) כל מצוה שהחזיקו בה *גרים וכותים הרבה מדקדקים בה יותר מישראל ובירושלמי גרים אמר רבי יעקב בר יצחק בשם רבי יוסי אין עושין חבורות של גרים שמתוך שהן מקולקלים אין מדקדקין ויביאוהו לידי פסול ובכל דוכתא נמי חזינן דגרים לא דייקי במצות כישראלים והכא קאמר דגרים מדקדקים יותר:

מה א מיי' פ"ב מהלכות ק"פ הלכה ד:
מו ב מיי' פ"ב מהלכות שלוחין הלכה ג:
מז ג מיי' פ"ה מהלכות קרבן פסח הלכה א ופ"ו הלכה ג:
מח ד מיי' שם פ"ב הלכה ד:
מט ה מיי' פ"ו מהלכות חמץ ומצה הלכה א סמג עשין מא טור ש"ע או"ח סימן תעב סעיף ו:
נ ו מיי' פ"ו מהלכות קרבן פסח הלכה ט ופ"ב מהלכות ביאת מקדש הלכה י [רב אלפס ברכות פ"ב דף י. וברא"ש שם סי' טו ובכת פ"א ז: וברא"ש שם סימן לח]:

נושא
שחיטת פסח יחיד
נשים
א) פסח ראשון
ב) פסח שני
מגמה
מקורות לכל אחד משיטות התנאים

אשה

	ראשון	שני
ר' יהודה	בפני עצמה	טפילה
ר' יוסי	בפנ"ע	בפנ"ע
ר"ש	טפילה	אין שוחטין עליה כל עיקר

לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך

* * *

רבינו חננאל

גופא אשה בראשון שוחטין עליה בפני עצמה ובשני עושין אותה טפלה לאחרים מאי טעמא כתי' בראשון במכסת נפשות ואפילו נפש אשה משמע וכתיב בשני חטאו ישא האיש ההוא איש ולא אשה וכי תימא אי הכי אפי' טפלה נמי לא תעשה אותה בשני ת"ל ככל חקת הפסח אתי האיש למעוטה בשני מחובה אהני ככל חקת הפסח לרבויי לטפלה בעלמא ור' יוסי אומר לטעמא דאמר שוחטין את הפסח ביחיד וכתיב בראשון במכסת נפשות ובשני כתיב ונכרתה הנפש ההיא כל נפש במשמע ואפילו אשה ר' שמעון אומר בראשון עושין אותה טפלה לאחרים ובשני אין שוחטין עליה כל עיקר מאי טעמא בראשון כתיב איש לפי אכלו ובשני כתיב חטאו ישא האיש ההוא איש ולא אשה ודייקי' השתא בראשון פטור בשני מבעיא אלא מכלל שבראשון טפלה ואפילו טפלה שבראשון מיעטה בשני. וקמו להו ר' יוסי ור' שמעון בשיטתא חדא דשוחטין את הפסח על היחיד: אמר ר' יעקב אמר ר' יוחנן אין עושין חבורה שכולה גרים שמא לא ידקדקו בו ויביאוהו לידי פסול: ותרצינן להא מתניתא הכי תנו רבנן פסח מצה ומרור בלילה הראשון חובה (מכאן ואילך רשות) ר' שמעון אומר פסח באנשים חובה [בנשים רשות]: אונן טובל ואוכל פסחו לערב אבל לא בקדשים קסבר

[לקמן צג.]
[לעיל צב:]

הגהות הב"ח
(א) גמרא ובנשים רשות וכי לית ליה לר"ש: נ"ב